

Вплив глобалізації на застосування санкційних механізмів з підтримання міжнародного правопорядку (у контексті збройної агресії російської федерації до України)

Ткаченко Олександр Вікторович ¹

Опубліковано	Секція	УДК
25.04.2024	Право	339:341.3

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11065526>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Зростання рівня міжнародної співпраці призвело до збільшення ваги залежності суб'єктів міжнародних відносин навіть з питань вирішення державами власних національних інтересів. Світовий порядок покликаний забезпечити основні потреби держав та інших міжнародних інститутів, створювати та підтримувати умови їх існування, безпеки та розвитку, закономірністю чого є глобалізація, яка вже має величезний вплив на розвиток різних сфер міжнародних відносин. До глобалізації відносяться як до неминучого процесу, який викликаний зростанням взаємозв'язків та взаємозалежності між державами, кількість яких невинно зростає. Проте, глобалізація має безпосередній вплив на забезпечення світовим співтовариством миру та безпеки.

Збройне вторгнення росії в Україну призвело до порушення стабільності розвитку глобальних відносин. Застосовані до російської федерації міжнародно-правові санкції спричинили уповільнення світового економічного зростання, в наслідок впливу на міжнародні торговельні зв'язки, фінансові ринки, енергетичний сектор, співпрацю у різних галузях промисловості.

Санкційна політика застосована до російської федерації за вторгнення в Україну, в наслідок інтеграції суб'єктів агресора у глобалізаційні ланцюги різних галузей міжнародних відносин, має свої особливості для яких характерний зворотній негативний вплив на країни, які їх застосовують. Санкційні механізми, у тому вигляді та обсязі, що були застосовані до російської федерації за порушення міжнародно-правових відносини у зв'язку із збройною агресією проти України не призвели до припинення воєнних дій та відмови росії від своїх агресивних намірів. Війна в Україні продемонструвала цей причинно-наслідковий зв'язок водночас навіть за відсутності взаємозалежних відносин між агресором та країнами, які застосовують санкції, що призводить до обачливої санкційної поведінки багатьох держав світу.

У запропонованій роботі окреслено вплив світових глобалізаційних процесів на міжнародні відносини, в контексті політики застосування до порушника міжнародного правопорядку санкційних механізмів.

---

¹ кандидат юридичних наук, старший дослідник, доцент кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, <https://orcid.org/0000-0002-3485-6603>

Ключові слова: глобалізація, глобалізаційні процеси, збройна агресія, міжнародна безпека, міжнародно-правові санкції, національні інтереси.

The impact of globalisation on the use of sanctions mechanisms for maintaining international law and order (in the context of the Russian Federation's armed aggression against Ukraine)

Summary. The growing level of international cooperation has led to an increase in the weight of dependence of actors in international relations, even in matters of addressing states' own national interests. The world order is designed to meet the basic needs of states and other international institutions, to create and maintain conditions for their existence, security and development, and globalisation is a natural consequence of this, which already has a huge impact on the development of various areas of international relations. Globalisation is seen as an inevitable process caused by the growing interconnections and interdependence between states, the number of which is constantly increasing. However, globalisation has a direct impact on the global community's ability to ensure peace and security.

Russia's armed invasion of Ukraine has disrupted the stability of global relations. The international legal sanctions imposed on the Russian Federation have slowed down global economic growth, affecting international trade relations, financial markets, the energy sector, and cooperation in various industries.

The sanctions policy applied to the Russian Federation for the invasion of Ukraine, as a result of the integration of the aggressor into the globalisation chains of various sectors of international relations, has its own peculiarities, which are characterised by a reverse negative impact on the countries that apply them. The sanctions mechanisms, in the form and scope applied to the Russian Federation for violation of international legal relations in connection with the armed aggression against Ukraine, did not lead to the cessation of hostilities and Russia's abandonment of its aggressive intentions. The war in Ukraine has demonstrated this causal relationship even in the absence of interdependent relations between the aggressor and the countries that impose sanctions, which leads to prudent sanctions behaviour of many countries.

The proposed paper outlines the impact of globalisation processes on international relations in the context of the policy of applying sanctions mechanisms to a violator of the international legal order.

Keywords: globalisation, globalisation processes, armed aggression, international security, international legal sanctions, national interests.

Вступ

В сучасному світі міжнародна співпраця є умовою розвитку, забезпечення національних інтересів та цілей державних утворень. Сьогодні важко уявити країну яка б не розвивала міжнародні відносини та існувала без взаємодії з міжнародною системою, долучення до глобалізаційних процесів.

Зростання міжнародної співпраці призвело до збільшення ваги залежності суб'єктів міжнародних відносин навіть з питань вирішення власних національних проблем шляхом колективної співпраці держав. Спроби вирішувати проблеми з урахуванням інтересів лише деяких держав не призводять до повноцінних бажаних результатів, а інколи негативно впливає на підтримання стабільного міжнародного середовища, в якому могли б реалізовуватись інтереси його учасників.

У наслідок сучасних глобалізаційних процесів здійснюється інтеграція державних утворень в єдину цілісну систему, що у свою чергу позначається на всіх сферах життєдіяльності у тому числі на міжнародне безпекове середовище. Численні локальні

воєнні конфлікти, які супроводжуються порушеннями прав людини, злочинами проти людяності є викликами міжнародному правопорядку та безпеки.

З воєнним вторгненням російської федерації в Україну в лютому 2022 року, в черговий раз постало питання щодо дієвості окремих міжнародних безпекових інституцій, зокрема Організації Об'єднаних Націй, їх здатність до застосування належної реакції та вжиття дієвих заходів на наявні загрози миру та міжнародному порядку.

Воєнне вторгнення російської федерації в Україну стало продовженням війни, яка розпочалася ще 2014 року окупацією українського Криму та виникнення квазіутворень Донецької та Луганської республік, призвело до масштабних людських жертв, руйнування об'єктів інфраструктури, гуманітарної кризи, викликаних міграцією мирного населення до країн Європи та інших континентів. Попри те, що світове співтовариство декларує свою прихильність цілям і принципам Статуту ООН, вони були свідомо знехтувані збройною агресією російської федерацією, в наслідок чого порушені засади мирного співіснування.

В підтримку національних інтересів України, з боку США, Європейського Союзу, Великої Британії, Канади, Австралії, Японії, Нової Зеландії та низки інших країн-партнерів, до російської федерації задіяні санкційні та обмежувальні заходи. Застосований санкційний механізм є одним із факторів, що певною мірою стримує росію від досягнення заявлених агресивних намірів, а також чинником, що сприяє нашій державі відстоювати суверенітет та національні інтереси. Запровадження до російської федерації санкцій призвело до загострення міжнародної політичної ситуації у тому числі між країнами ініціаторами санкцій, зумовило суперечки щодо видів, обсягів та термінів їх дії.

Окрім засудження агресії та застосування санкцій до росії введення у багатьох сферах відносин та галузях промисловості, збройна агресія російської федерації змусила країни цивілізованого світу до поглиблення співпраці та координації з діями міжнародних організацій та зміцнення спроможностей їх колективної безпеки та обороноздатності, у зв'язку із ймовірною небезпекою поширення воєнних дій за межі кордонів України.

Тривалий час глобалізація вважалася як неминучий процес, що пов'язаний зі зростанням взаємозв'язків та взаємозалежності між державами, кількість яких тільки зростає. Проте, збройне вторгнення росії в Україну, окрім гуманітарної кризи, призвело до порушення стабільності глобальних геополітичних відносин. Застосовані до російської федерації санкції спричинили уповільнення глобального економічного зростання, в наслідок впливу на міжнародні торговельні зв'язки, фінансові ринки, світовий енергетичний сектор, співпрацю у різних галузях промисловості.

Слід вказати на ту обставину, що санкції мають подвійний ефект. Очевидно, що вони є наслідком консолідації зусиль країн-партнерів та вироблення певних рішень, спрямованих на забезпечення миру та безпеки без застосування власної воєнної сили. Проте, незважаючи на такі зусилля, політичні розбіжності країн цивілізованого світу, економічні інтереси з питань співпраці з агресором ставали перешкодою для вчасного прийняття рішень щодо видів, об'ємів та строків застосованих санкційних механізмів. Все це є наслідком у тому числі процесів, які все більше поглиблюють взаємозалежність держав у різних сферах діяльності, що у свою чергу негативно позначається на підтриманні, міжнародного правопорядку, безпеки, миру та стабільності у світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам глобалізації та її впливу на розвиток різних сфер міжнародних відносин присвячені наукові праці вітчизняних вчених О. В. Буткевича, О. Г. Білоруса, А. П. Голікова, О. А. Довгаль, А. І. Дмітрієва, Н. А. Казакової, І. І. Лукашука, В. І. Муравйова та інших науковців. У свою чергу, питанням політики міжнародної безпеки, а також місця і ролі санкцій в механізмі міжнародно-правового регулювання з підтримання міжнародного правопорядку досліджувалися М.

О. Баймуратовим, М. В. Буроменським, В. Г. Буткевичем, О. В. Буткевич, В. В. Василенком, М. М. Микиєвичем, Ю. С. Хоббі, О. М. Шпакович та інших. Проте, на сьогоднішній день відсутні наукові праці, у яких розглядається взаємозалежність впливу глобалізаційних процесів на рішення країн цивілізованого світу щодо запровадження міжнародно-правових санкцій до російської федерації за порушення міжнародного правопорядку, миру та безпеки в наслідок відкритої збройної агресії до нашої країни. Отже, **метою** даної статті є окреслення основних особливостей впливу глобалізаційних процесів на прийняття країнами цивілізованого світу політичних рішень про запровадження міжнародно-правових санкцій метою підтримання міжнародного правопорядку, зокрема до російської федерації у зв'язку із повномасштабним збройним вторгненням в Україну в лютому 2022 року.

Матеріали і методи. Матеріалами для даної статті стали науково-прикладні публікації вітчизняних та зарубіжних дослідників і фахівців з питань розвитку глобалізаційних процесів та застосування міжнародно-правових санкцій, як інструменту міжнародно-правового регулювання підтримання міжнародного правопорядку. Були використані методи аналізу, синтезу та узагальнення задля виявлення основних умов та обставин, які впливають на санкційну політику окремих країн світу стосовно російської федерації у зв'язку з відкритою збройною агресією до України.

Результати

Згідно доктрини міжнародного права, міжнародний порядок є устроєм міжнародних відносин, який покликаний забезпечити основні потреби держав та інших інститутів, створити та підтримати умови їх існування, безпеки та розвитку.

Для останніх десятиліть сучасної світової історії характерним є ескалація значної кількості воєнних конфліктів, які засвідчили проблеми забезпечення міжнародної безпеки. Ключовим компонентом у сфері забезпечення міжнародної безпеки є співпраця держав з метою підтримання миру і безпеки та зміцнення міжнародного правопорядку. Для реалізації такого завдання, міжнародні відносини мають будуватися на високому рівні довіри держав одна до одної із взаємними зобов'язаннями щодо гарантій безпеки та взаємодопомоги.

Для сучасного світу характерні процеси щодо поглиблення співпраці у різних сферах, що зазвичай називають глобалізацією. Для неї є характерним якісне підсилення щільності та глибини взаємозалежності в економічній, політичній, ідеологічній та інших сферах світової взаємодії. При цьому «щільність» означає зростаючу кількість, різноманіття та масштаби транскордонних взаємодій, а «глибина» – ступінь, в якому взаємозалежність впливає на внутрішню організацію суспільств та навпаки. Відбуваються «стиснення» світу та визнання його як єдиного цілого. Суттєво зросла взаємозалежність діючих акторів та функціональних галузей міжнародної безпеки [1].

Глобалізація проявляється у формуванні єдиного ринку товарів, послуг, технологій, фінансів та знань, у прийнятті загальних ліберальних цінностей. До її основних ознак належать: міжнародний поділ праці, посилення взаємозалежності між країнами та зростання відкритості національних ринків [2; С. 39]. До основних переваг глобалізаційних процесів належать розвиток міжнародної торгівлі, обмін передовим досвідом у виробництві та інших сферах, покращення доступу до інвестицій та доступ до економічних свобод [3]. Крім того, набули розвитку глобальні інформаційні мережі, засоби комунікацій та реклами в наслідок чого розширюються масштаби переміщень робочої сили, інтернаціоналізація культурного простору, формується загальносвітова система світоглядів та цінностей.

Вплив глобалізації на розвиток міжнародних відносин та процесів був розглянутий сесією Генеральної Асамблеї ООН в наслідок чого 19 грудня 2016 року прийнято

резолуцію A/RES/71/197 «Глобалізація і її вплив на здійснення в повному обсязі всіх прав людини», за якою глобалізація є не тільки економічним процесом, але фактором, який поєднує соціальний, політичний, екологічний, культурний та правовий аспекти, що впливають на забезпечення у повному обсязі всіх прав людини та основоположних свобод [4].

Основними причинами формування глобалізаційних процесів вважаються такі чинники: по-перше, це процес інтернаціоналізації, який призводить до поглиблення співробітництва між країнами, ТНК, ТНБ та посилення їхньої взаємозалежності; по-друге, науково-технічний прогрес, інформаційні технології, які корінним чином змінили всю систему соціально-економічних відносин та демонструють якісно новий технічний рівень організаційно-економічних відносин, транспортних та комунікаційних зв'язків, перетоку фінансових потоків та трансакцій; по-третє, виокремлення загальносвітових проблем людства з позиції економічних, екологічних, науково-технічних, культурних та інших взаємодій [5; С. 39]. Крім того, глобалізація створює сприятливі умови для економії виробничих витрат та людських зусиль, що потенційно може сприяти скороченню витрат, зниженню вартості виробництва на товари та послуги, поживавлення взаємовигідних торгівельних зв'язків, а також створення міжнародних підприємств, торгівельних союзів тощо.

До ключових рис сучасної глобалізації належать: інтернаціоналізація виробництва, яка передбачає участь одночасно декількох країн у створенні кінцевого продукту; об'єднання виробничих сил; інтернаціоналізація міжнародного поділу праці за посилення значення сфери послуг; утворення глобальної інфраструктури; міжнародна міграція робочої сили; кооперація з метою вирішення глобальних екологічних проблем. До нових передумов, що визначають сучасні властивості глобалізації відносять розвиток інформаційних технологій та засобів зв'язку (технологічні передумови), значні зрушення в інституційній структурі світового господарства (організаційні передумови) та розповсюдження передових світових цінностей в світі (культурні передумови) [6]. Таким чином глобалізація охопила різні сфери міжнародних відносини та співпраці для досягнення спільної мети зокрема у галузях економіки, промисловості, виробництва, технологій, культурі, екології у зв'язку з чим має вплив на соціальну сферу, безпеку та політику. Саме ці фактори, мають певний вплив при прийнятті політичним керівництвом окремих країн рішень про застосування до російської федерації стримуючих санкційних заходів в наслідок збройної агресії до України з метою примушення до припинення воєнних дій та відновлення миру та безпеки.

Незважаючи на те, що санкції є одним із альтернативних механізмів відновлення встановленого міжнародного правопорядку, миру та безпеки до застосування воєнної сили, наявний досвід їх застосування, як інструменту підтримки миру та безпеки, стримування агресії, нерозповсюдження зброї, у тому числі масового ураження, на сьогоднішній день є неоднозначний та такий, що породжує у світовому політичному просторі численні дискусії та критику.

Кожен випадок застосування міжнародно-правових санкцій за порушення міжнародного правопорядку та безпеки є особливим, та не схожим на інший. Відтак на ефективність санкційного тиску на країну-агресора впливає значна кількість взаємозалежних умов та обставин. Історія їх запровадження знає випадки, коли санкції спонукали до змін у поведінці країни, а також такі, що не призвели до бажаних результатів через різні обставини. Одним із таких чинників є глобалізація відносин та поглиблення зав'язків між різними країнами світу, їх інтеграції на економічному, політичному, культурному, технологічному та інших рівнях, у зв'язку з чим створена взаємозалежність у міжнародних відносинах багатьох державних утворень, яка впливає на обмін товарів і послуг, потоки капіталів, розвиток та обмін технологіями, що призводить до надзвичайної чутливості процесів, що відбуваються в різних регіонах

планети. Рішення і діяльність людей в одній частині земної кулі мають вплив на значну кількість подій у інших частинах світу. Відтак, в наслідок світової глобалізації, обсяги запровадження до російської федерації санкцій з боку окремих країн, значною мірою залежить саме від геополітичних процесів, які розвиваються, та прогнозованих наслідків від ймовірного їх порушення.

Збройне вторгнення росії в Україну спричинило уповільнення глобального економічного зростання, впливаючи на різні глобальні канали, зокрема, фінансові ринки, ринки товарів, торгівлю, міграційні зв'язки та рівень довіри. Основними каналами впливу конфлікту на світову економіку є фінансові санкції, перешкоди у глобальному ланцюгу поставок та зростання цін на сировину [7].

Триваюча російсько-українська війна має значний вплив на світову економічну систему. Відбувається дуже динамічний відхід глобальної економіки від рівноважного стану, загострення майже всіх глобальних проблем людства, що безпосередньо є наслідком російського вторгнення, настання стану хаосу і неможливості зробити прогноз розвитку подій на майбутнє. Особливістю сучасної ситуації є те, що кризові явища надзвичайно швидко поширюються в світовому господарстві, втягуючи в свою орбіту практично всі країни світу [8]. В умовах російсько-української війни, спостерігається процес ерозії міжнародного правопорядку, яка спричинена злочинними діями росії, деяких інших держав-членів Ради Європи і Європейського Союзу, бездіяльністю та неспроможністю окремих міжнародних організацій, які були створені безпосередньо для підтримання миру і безпеки у світі вчасно реагувати на відповідні загрози [9].

Глобалізація вплинула і на сучасні умови виробництва товарів та продукції, які здебільшого являють собою багатоступеневий виробничий процес, що починається від розробки технологічної документації, та закінчується реалізацією готової продукції, що тісно взаємопов'язані між собою. До цього процесу залучено значна кількість господарюючих суб'єктів різних країн, діяльність яких уніфікована митними, податковими, фінансовими правилами та зобов'язаннями, вимогами до якості кінцевої продукції тощо. Порушення сформованого робочого процесу на будь-якому етапі, матиме негативний ефект, за яким небажані наслідки настануть як на країну-виробника продукції так само на підприємства, що залучені до виробництва окремих її елементів чи реалізацію інших організаційно-виробничих завдань, а також кінцевих споживачів результатів багатоступеневої виробничої діяльності у різних куточках світу.

Але, санкційна політика застосована до російської федерації за вторгнення в Україну, в наслідок інтеграції суб'єктів агресора у глобалізаційні ланцюги різних галузей міжнародних відносин, має свої особливості, для яких характерний зворотній негативний вплив від санкцій на країни, які їх застосовують. Війна продемонструвала цей причинно-наслідковий зв'язок водночас навіть за відсутності взаємозалежних відносин між агресором та країнами, які застосовують санкції. Дана обставина є однією з причин, яка призводить до обачливої санкційної поведінки урядів багатьох держав світу.

Реакцією значної кількості міжнародних компаній на засудження світовою спільною збройною агресією російської федерації до України, стало вимушене припинення своєї діяльності в росії через ризики щодо своєї особистої гідності та бажання не бути пов'язаними з країною-агресором. Такі компанії також уникали підтримки війни будь-яким способом, включаючи фінансову підтримку через сплату податків до бюджету країни агресора та участі своїх співробітників у мобілізації. Деякі компанії вагалися припинити роботу в росії через значні виробничі потужності, сформовані протягом багатьох років роботи, які складно швидко згорнути. Інші компанії зазначали, що через різні обставини вивести свої інвестиції з росії було майже неможливо наразі [10]. Також, Державний департамент США застеріг підприємства, які працюють у російській федерації із значними операційними, юридичними, економічними та репутаційними ризиками, обумовленими їхніми бізнес-активністю в росії. За даними, наведеним

журналом Forbes Ukraine, станом на 17 грудня 2023 року, 1232 компанії згорнули операції у росії та заявили про намір покинути країну. Водночас 1573 підприємств поки що не збиралися залишати російський ринок, працюючи без будь-яких змін. Ще 547 іноземних підприємств призупинили нові інвестиції та дотримуються політики вичікування розв'язання ситуації. Російський ринок повністю залишили 300 іноземних компаній, вартість угод за якими може сягати 25 мільярдів доларів США [11].

Щодо впливу запровадження окремих видів санкцій та їх об'ємів до російської федерації, в наслідок збройного вторгнення до України та ведення бойових дій з нехтуванням норм міжнародного гуманітарного права, відстежуються окремі сфери, до яких санкції не застосовуються. Така політика пояснюється негативним наслідками національним інтересам країни або групи країн, які є ініціаторами відповідних санкцій, що у свою чергу, на наш погляд, також є наслідком світових глобалізаційних процесів.

Господарсько-технологічне зближення країн, яке відбувалося протягом останніх десятиліть, поступового призвело до того, що задоволення життєво важливих інтересів усіх держав і народів, виступають потужним чинником взаємозалежності та цілісності світу. Такі чинники призвели до того, що при застосуванні санкцій до агресора – порушника міжнародних відносин, безпеки та миру, наявні окремі сфери промисловості, групи товарів, сировина тощо, до яких застосування санкційних обмежень не є виправданим для країни-ініціатора.

Здебільшого, санкції не застосовані до сировинної продукції, яка використовується у різних галузях промисловості, де значна їх частка потрапляння на світові ринки залежить від надходжень саме з російської федерації. Такими видами сировинної продукції, до яких на сьогоднішній день не запроваджені санкційні обмеження є титан, алюміній, мінеральні добрива, окремі види сільськогосподарської продукції.

Сировинна, енергетична, продовольча та інші проблеми для людства не нові, новими для сучасного етапу розвитку є їхній глобальний характер. Щодо експорту титану – це метал, який використовується в аерокосмічній та оборонній галузях і за обсягами виробництва якого росія є третім найбільшим виробником після Китаю та Японії. Відтак, залежність європейської та північноамериканської аерокосмічної промисловості від російського титану не дозволяє західним країнам заборонити або запровадити санкції щодо цього критично важливого металу [12].

Алюміній вважається настільки важливим сировинним матеріалом для економіки ЄС, що він увійшов до переліку критичних сировинних товарів, який забезпечує економічну стійкість і безпеку Європейського союзу. Багато європейських промислових компаній залежать від отримання саме російської дешевої продукції, що робить їх виробництво (у тому числі продукції воєнно-промислового комплексу) прибутковим і рентабельним. Відтак під будь-які обмеження його закупівель у російської федерації не підпадає [13]. США також вдається до звільнення деяких видів продукції російського походження від запровадження санкційних обмежень. Це поширюється на операції, пов'язані з виробництвом, продажем, передачею та транспортуванням окремих видів сільськогосподарської продукції, обладнання, медикаментів, медичних приладів із запчастинами та оновленнями програмного забезпечення [14].

Висновки

Глобалізація вже стала невід'ємною частиною нашої реальності і має величезний вплив на розвиток різних сфер міжнародних відносин. Процвітання та розвиток кожної держави значною мірою залежить від ступеня та об'єму міжнародної співпраці.

Існуюча система міжнародних правил та механізмів їх реалізації підвищує рівень безпеки та стабільності у світі. Проте, сучасний рівень глобалізації, зокрема країн європейського континенту, має суттєвий вплив за застосування санкційних обмежень до порушника міжнародних правовідносин, який є одним складових елементів співпраці

у різних сферах міжнародних відносин. Приклад санкційної політики по відношенню до російської федерації за збройну агресію до України на це вказав.

Невиправдана війна спричинила напруження у відносинах росії з багатьма країнами цивілізованого світу. На жаль, санкції, у тому вигляді та обсязі, що були застосовані до російської федерації за порушення міжнародно-правових відносини у зв'язку із збройною агресією проти України не призвели до припинення воєнних дій та відмови росії від своїх агресивних намірів, до того ж, посилюються воєнничі наміри у бік країн-членів Європейського союзу та північно-атлантичного альянсу. Це свідчить про недосконалість міжнародної системи безпеки, яка не забезпечує достатньо захисту та механізмів урегулювання конфліктів між державами за допомогою дипломатії, а також не дієвість механізмів впливу на міжнародні відносини та запобігання ситуацій, за яких одні країни застосовують воєнну силу до інших без надання обґрунтованих, мотивованих пояснень своїх дій та подальшої мети.

За умови відсутності політичної волі країн-партнерами до застосування воєнної сили до російської федерації в підтримку України для відстоювання нею своїх національних інтересів, запровадження всеосяжних санкцій до агресора має стати дієвим кроком міжнародної співпраці. Країни цивілізованого світу мають розпочати формування моделі взаємовідносин, яка виключає співробітництво з росією в усіх глобальних проектах, нівелювати її вплив на світові дипломатичні, економічні, політичні, воєнні та інші процеси, виключити із буд-яких програм міжнародної співпраці та розвитку.

Подальші наші наукові дослідження будуть присвячені пошуку механізмів протидії можливостям обходу та ухилення застосованих до країни агресора міжнародно-правових санкцій.

Список використаних джерел

1. Васильєв Ю. Г. Підтримка міжнародної безпеки – глобальна проблема людства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. № 2 (21). 2014. С.155-166. URL: <https://cutt.ly/ow3fNAQS> (дата звернення 28.03.2024).
2. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: Колективна монографія. Кол. авт.; за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2015. 347 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/201485678.pdf> (дата звернення: 10.02.2024).
3. Антипенко Н. В., Почеріна Н. В., Васильківський Д. М. Глобалізація та її вплив на міжнародні економічні відносини. *Економіка та суспільство*. № 59. 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-2>.
4. Хендель Н. В. Глобалізація і її вплив на здійснення прав людини. *Українське право* (03.04.2017). URL: <http://surl.li/sahbr> (дата звернення: 28.03.2024).
5. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : Колективна монографія. Кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2018. – 540 с.
6. Томашук І. В., Томчук О. Ф., Гиренко Ю. В. Розвиток міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2021. № 2 (56). С. 197–212. URL: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2021-2-14> (дата звернення: 10.01.2024).
7. Orhan E. The effects of the Russia-Ukraine war on global trade. *Journal of International Trade, Logistics and Law*. 2022. Vol. 8. № 1. P. 141–146. URL: <http://jital.org/index.php/jital/article/view/277/0> (дата звернення: 12.03.2024).
8. Брусенцева О. А. Глобальні виклики російсько-української війни. *Російсько-українська війна (2014–2022): історичний, політичний, культурно-освітній,*

- релігійний, економічний, правовий аспекти : Наукова монографія. Рига, Латвія : «Baltija Publishing», 2022. С. 840-847. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-103> (дата звернення: 12.03.2024).
9. Кузьма В.Ю. Внесок Ради Європи у підтриманні міжнародного правопорядку в умовах російсько-української війни. Український часопис міжнародного права, 2023. Спецвипуск присвячений 30-річчю Української асоціації міжнародного права. С. 177-183. URL: <https://doi.org/10.36952/ujil.2023.30.13> (дата звернення 27.03.2024).
  10. Мірошніченко Богдан. Скупий платить тричі. Як західні компанії, які чіпляються за росію, втрачають ринки, бізнес та репутацію. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/06/23/701487/> (дата звернення 27.03.2024).
  11. Прасад Аніта. Держдеп США застеріг від ведення бізнесу в росії та на окупованих територіях України. Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/news/derzhdep-ssha-zasterig-vid-vedennya-biznesu-v-rosii-ta-na-okupovanih-teritoriyakh-ukraini-27022024-19525> (27.02.2024) (дата звернення 27.03.2024).
  12. Бродський Андрій. Санкції не для всіх. Чому захід продовжує купувати російський титан. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/11/3/706159/> (дата звернення 12.03.2024).
  13. Попов Андрій. Фольга як економічна «ядерна зброя»: чому ЄС так бентежать санкції проти російського алюмінію. Інформаційне агентство УНІАН. 17.02.2024. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/antirosiyski-sankciji-chomu-yes-tak-bentezhat-sankciji-proti-rosiyskogo-alyuminiyu-12546117.html> (дата звернення 12.03.2024).
  14. U.S. Department of the treasury. Issuance of Russia-related General Licenses and Amended Russia-related Frequently Asked Questions. 01/17/2023/ URL: <https://ofac.treasury.gov/recent-actions/20230117> (дата звернення 27.03.2024).